

BUITEN

16^E JAARGANG N^O. 22.

ZATERDAG 3 JUNI 1922.

Foto C. Steenbergh.

STANDERDMOLEN OP DE WALLEN TE GRAVE.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE VERDWENEN DOCUMENTEN (22), UIT HET AMERIKAANSCH VAN GARDNER HUNTING	254
DE BLOEMTUIN, DOOR N. V.	255
REISINDRUKKEN VAN DE CANARISCHE EILANDEN, DOOR DR. M. G. DE BOER, GE'LL. (VERVOLG) BLZ. 256—260	
UITSPRAKEN VAN BUITENLANDERS OVER HOLLAND'S NATUURSCHOON (VERVOLG)	BLZ. 258
AUG. F. W. VOGT †	258
EEN „ARTISTIEKE VROUW” (VERVOLG), DOOR A. TSCHECHEW	259
DE ZWOLSCHE ANJER, DOOR PH. A. MEES, GE'LL.	261
HET ROOMSCH-KATHOLIEKE JONGENSWEESHUIS TE AMSTERDAM, DOOR R. V. O., GEILLUSTREERD	261
DE HAMPOORT VAN GRAVE, DOOR DR. X. SMITS, GEILLUSTREERD	BLZ. 253, 262—264
HET DOEL DER KLOKKEN, DOOR F. W. DRIJVER' BLZ. 262	
WAT IS INSTINCT? DOOR C. BINGHAM NEWLAND (VERVOLG)	263

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE VERDWENEN DOCUMENTEN.

22) *Uit het Amerikaansch van GARDNER HUNTING*

WANT daar, tusschen de scherven van een klein beeldje van de Venus van Milo die zij haastig bijeen zocht, zag ik een pakje papieren, ineengekruld, doordat zij zoolang opgerold waren geweest — maar die daar lagen op de tegels van den haard, alsof zij door de een of andere toovermacht uit een schuilplaats te voorschijn waren gebracht. En ik begreep de betekenis van Donna's kreet.

De verdwenen documenten!

Ik liep niet op haar toe. Ik keek alleen maar. Dat deed ook de rest van de verblufte groep, Judson Bain inbegrepen — terwijl het meisje de papieren bijeen zocht, ze tegen zich aandrukte als een kostbaren schat en zich naar haar broeder keerde. En ik zal nooit haar gezicht of dat van Hal vergeten toen zij ze in zijn handen legde.

„Ze zijn werkelijk gevonden,” riep zij toen zij naar mij terugkeerde, en de kreet, dien Hal uitte, was bijna de echo van haar woorden, terwijl hij de omgekrulde papieren opende en een blik erin wierp en ze toen woest boven zijn hoofd zwaaide.

Ik keek naar Bain. Alle lust om te vechten was nu bij hem verdwenen. Hij zat op den grond, met zijn groot lichaam voorover gebogen, met starende oogen, een bleek gezicht, hangende lippen, hulpeloos op den grond uitgespreide handen. Hij haalde met moeite adem.

Ik keerde mij naar den schout.

„Dit is je man, Clausen,” zei ik. „Hij is niet degene, voor wien je bent gekomen, maar hij is voldoende. Ik zou een goede aanklacht tegen hem hebben, maar dat zullen wij thans vergeten, en zal als getuige tegen hem verschijnen, terwijl al de mannen, hier aanwezig, getuigenis kunnen afleggen van deze laatste scène”.

„Maar waar waren die papieren al dien tijd?” vroeg Tante Charlotte, die gedurende het voorgevallene bevend op den achtergrond was blijven staan. „Waarom hebt u ze niet eerder te voorschijn gebracht, Mr. Randall?”

„Omdat,” zei ik Bain aankijkend, „het schijnt dat de kleine Venus van Milo ze had — veilig weggeborgen in haar

holle binnenste. Mr. Bain heeft ze voor ons gevonden”.

Dat was ook werkelijk gebeurd. De zaak was heel eenvoudig toen wij het eenmaal wisten. De verloren documenten waren gevonden. Het beeldje was — zooals alle gipsen afgietsels — gehol van binnen. Het was de schuilplaats, die Salver had gekozen — met buitengewone slimheid. Maar de wandelstok van Judson Bain, waarmee hij bedoeld had om mij de hersens in te slaan, had in plaats daarvan de breekbare lady verpletterd, en in de crisis van ons wanhopig geval het geheim ontsluitend.

Hal was gered en zijn voorkomen was geheel veranderd, tien minuten nadat het overtuigend bewijs van de waarheid van zijn minuten verhaal was ontdekt. Ik heb nooit geluk en veiligheid iemand zooveel goed zien doen als ze het Hal dien dag deden.

De krijgshaftige scène in de bibliotheek eindigde heel snel. De schout nam Bain mee. Hij was als een man in een droom, versuft door het plotselinge van zijn val. Zijn helpers volgden en ik keek in het gezicht van Curly Conrad en lachte, toen ik dacht aan den laatsten keer dat ik hem had gezien.

En toen — kwamen de verklaringen, die wij nodig hadden om ons heele verhaal aan te vullen. De gebochelde Garth dien wij in handen van het personeel hadden gegeven, kwam te voorschijn en vertelde ons een verhaal dat vele dingen ophelderde.

Hij was het geweest die gehoord had van de revolver in Hals lade op den dag dat Hal op den havik had geschoten. En hij had het Salver verteld. Dat was zijn biecht.

Toen deed hij een vreemd verhaal.

Het meisje, Luella Westfall, was werkelijk ontvoerd door Bain en Scancey en was zelfs nu nog opgesloten in Scancey's huis, waar hij, Garth, verborgen werd gehouden. Hij vertelde van een gesprek dat hij beluisterd en dat den nachtelijken rit van Bains auto verklaarde, waarvan de jonge advocaat Cole getuige was geweest en die voor mij een aansporing was voor mijn tocht naar Cold Spring.

Het bleek dat het meisje werkelijk naar Bain was gegaan maar met een heel ander doel dan men van haar gedacht zou hebben. Haar geschiedenis was wel heel treurig. Zij verklaarde — zoo dat hij het hoorde — dat zij wettelijk, maar in het geheim de vrouw was van niemand minder dan Clarence Salver zelf en dat zij wist dat hij het kantoor van Judson Bain had bestolen en dat hij het plan had de brieven, die hij daar had gevonden, te gebruiken om geld los te krijgen van Hal, Fenelon en van Bain zelf.

Maar zijn heftig optreden op The Hazels, dat geëindigd was met het schieten, had zijn plan vernietigd en hemzelf aan het einde gebracht van een onwaardige loopbaan.

Toen echter Barnaby op de hoogte was gebracht van hetgeen er op The Hazels was gebeurd, bleek snel een nog verwonderlijker feit! De vreemde vrouw, de moeder van het meisje Westfall, was voor den dag gekomen met een aanklacht, die het sterkste bewijs was van Bains schurkachtigheid. Want zij vertelde, en bewees het met allerlei brieven en kleine souvenirs, dat de harteloze schurk de vader was van het ongelukkige meisje, dat hij in zulk een schandelijke zaak had trachten te betrekken.

Het was een leelijke geschiedenis, en hoe minder bijzonderheden ervan bekend werden hoe beter. Maar Barnaby had snel genoeg gehandeld om voor de arrestatie van Scancey te zorgen en het meisje in zijn huis te vinden. Ook werden verscheiden arrestaties te Cold Spring op mijn aanklacht gedaan want het schieten had mij bijna het leven gekost.

En vóór de ochtend om was, was er een eind gekomen aan de noodzakelijkheid om onze eigen wapens te gebruiken, want onze vijanden waren allen opgesloten of ontwapend.

Dokter Graham kwam, terwijl wij nog in de bibliotheek zaten te praten. Op zijn bevel ging ik weer liggen in het bed op mijn kamer, maar hij stond het kleine gezelschap toe, daar bijeen te komen, liever dan dat hij mij weerhield alle ophelderende verklaringen aan te hooren. En daar vernam ik het volledige verhaal van hem en van King, dat mij de zaak ook van hun standpunt liet beschouwen.

Het was niet te verwonderen dat zij mij met wantrouwen behandelden. Ik begreep toen ook dat Kings houding niet meer afkeurenswaardig was tegenover mij, dan de mijne tegenover den goeden dokter, die eveneens in goed vertrouwen had gehandeld.

Graham vertelde ons eerlijk, dat hij zeer ernstig getwijfeld had aan het bestaan der documenten, welke Hal meende te hebben.

Wat King betreft — de brave kerel kwam bij mij en vroeg

mij excuus voor de wijze, waarop hij mij had behandeld. Wij scheidden als vrienden, toen hij dien middag naar de stad vertrok, want de dokter had erop aangedrongen dat ik niet vervoerd zou worden voor mijn wonden geheel genezen waren en de Philbrics, broer en zuster, wilden er niet van hooren dat ik naar een ziekenhuis ging.

Dien avond, na een langen slaap, die mij veel van mijn kracht teruggaf, luisterde ik naar een kort verhaal van den knaap dat niet het minst vreemde gedeelte van de geschiedenis was.

„Randall,” zei hij, „hadt je niet een kindermeid, toen je een jongen was, en die Maggie Valentine heette?”

„Zeer zeker,” antwoordde ik. „Lieve oude Maggie! Zij had mij als kind verzorgd en was vol toewijding voor mij geweest. Later was zij naar mijn ooms huishouden gegaan. Maar ik had haar jarenlang geschreven en had haar nu en dan geld gestuurd, want mijn genegenheid voor de lieve vrouw, die zooveel voor mij had gedaan, nadat mijn eigen, lieve moeder was gestorven, was een van de blijvende dingen in mijn leven geweest.”

Hal keek mij aan en lachte.

„Maar begrijp je dan nog niets, Dan?”

„Nog niet,” zei ik.

„Nu dan,” zei de knaap, „dan zal ik het je moeten uitleggen. Maggie Valentine was ook kindermeid bij Donna en mij, toen wij klein waren. Zij is uit jouw huis naar het onze gekomen.”

Ik lag zeer stil en keek hem aan terwijl mij nu allerlei dingen duidelijk werden die op The Hazels met mij gebeurd waren. Hal ging naast mijn bed zitten en genoot van de verbazing, die op mijn gezicht stond te lezen. Toen lachte hij weer.

„Je bent een kleine heilige voor Maggie, Dan Randall,” zei hij. „Ze aanbad je reeds als kleinen jongen. En zij heeft tot Donna en mij over je gesproken tot je naam voor ons was als een naam uit een sprookjesboek. En wij hebben Maggie al die jaren gekend en terwijl jij haar geld hebt gestuurd, heeft zij onvermoed je lof tegen ons gezongen. Verbaast het je dat wij verrast — en verheugd — waren toen je hier kwam en op zulk een vreemde wijze betrokken werdt in de zaken der Philbrics? Verbaast het je dat wij het gevoel hadden dat wij je kenden?”

„Goede, oude Maggie!” zei ik. „Het was een van mijn plannen haar te bezoeken zoodra ik in de stad kwam. Dat was het dus? Dat was dus de oorzaak van mijn ontvangst toen ik zoo zonder introductie verscheen?”

Hal glimlachte weer.

„Dat was je introductie, Randall.”

Maar hij bleef op raadselachtige wijze tegen mij glimlachen en ik wist dat dit nog niet alles was. Ik vroeg het hem.

„Neen,” antwoordde hij, „dat is niet alles, maar het is alles wat ik je — nu — kan vertellen”.

Ik kon hem er niet toe brengen mij verdere bijzonderheden te vertellen. Maar later vernam ik de rest.

Het was den volgende morgen, een heerlijken Aprilmorgen vol zonneshijn, dat Donna en Tante Charlotte mij verlof gaven op te staan en een rustig plaatsje voor mij in de bibliotheek gereed maakten, en de oude John drong erop aan mij daarheen te helpen, ofschoon ik mij vrij goed voelde.

Het was Zondagmorgen en ik rookte mijn pijp en las in de kranten het verhaal van hetgeen gisteren hier gebeurd was. Toen lag ik droomerig te luisteren naar de kerkklokken, die hunne tonen lieten klinken over het vreedzame landschap.

En terwijl ik daar zoo lag en de oude John Hal's tabakspot naast mij had neergezet, kreeg ik in letterlijken zin de oplossing van een onzer geheimen in de hand. De tabak was niet aangeraakt gedurende de week van het vreeselijke treurspel en ik was de eerste die den pot gebruikte.

Bij de eerste pijp vond ik de tabak wat droog en bij de tweede, diepere greep vond ik op den bodem van den pot een hard voorwerp. Ik wist niet wat het was, maar een blik was genoeg toen ik het in mijn hand had.

Het was *de kogel*, dien Molm Salver op Hal had afgeschoten op den ochtend van zijn noodlottig bezoek aan de bibliotheek. De kogel was blijkbaar op een hard voorwerp afgeketst en in den openstaanden tabakspot neergevallen.

Ik legde het ding op zij om het Hal te laten zien en strekte mij weer uit op den divan.

Toen kwam Donna binnen en ging naast mij zitten en wij begonnen te praten over Hal en wat wij het best konden doen om hem weer heelemaal gezond te krijgen.

En zij bleef bij mij zitten en haar wonderbare schoonheid

oefende een tooverkracht op mij uit, waaraan ik geen weerstand kon bieden.

„Donna,” sprak ik, „ik kan nu wel naar de stad reizen. Mijn wonden zullen er niet onder lijden. Je kunt mij *weg* zenden, wanneer je wilt.”

Zij glimlachte op een wijze die de vlam in mij hoog deed oplaaien. Haar handen lagen samengevouwen op haar schoot.

Ik legde de mijne erop en hield ze teeder vast

„Donna,” zei ik, „ik *moet* het zeggen. Ik heb je lief. Is er één sprankje hoop voor mij?”

Ik zweeg, ik kon niets meer zeggen. Ik voelde haar vingers beven en trachten uit de mijne los te komen. Maar ik hield ze vast en zij trilden niet meer. En wat zal ik zeggen van de hemelsche vreugde, die ik gevoelde toen zij haar liefelijk gezichtje naar mij toekeerde en de glimlach — haar heerlijke glimlach — mij het antwoord gaf, waarop ik nauwelijks had durven hopen.

Ik vroeg haar niet naar King. Zij vertelde het mij. Hij had haar gevraagd met hem te trouwen, niet eens, maar vele malen. Arme King! Maar zij had hem niet lief. De vraag waarom zij mij wel beminde, zal ik onbeantwoord laten.

Maar zij vertelde mij toen wat die lieve, oude Maggie zoo vaak voor haar had herhaald.

„Dan,” sprak zij, „heeft Hal je van Maggie verteld?”

„Ja,” antwoordde ik, „een beetje. Vertel jij mij nu de rest”.

Zij lachte, gelukkig, verrukkelijk.

„Zij aanbad je, Dan. Weet je wat ze telkens tot mij zei, telkens en telkens weer,” fluisterde zij: „O, kind, als je ooit Danny Randall ontmoet, zal je hem beminnen”.

Zij keek mij aan met haar blozend gezichtje.

„En is dat de reden?” vroeg ik.

„Misschien,” antwoordde zij.

Ik kan mijn heele leven vertellen waarom ik haar zoo liefheb en ik zal niet in bijzonderheden treden omtrent datgene wat haar lieve lippen tot mij zeiden — de lieve, teere, roode lippen, die ik eens door toeval zoo wreed had gekwetst.

Neen, het lot doet niets ten halve! O, die gelukkige, gelukkige, kleine sneeuwbal!

EINDE.

DE BLOEMENTUIN.

Nu aan de bloementuin niet veel plantwerk meer te doen valt, moeten we toch zorgen dat alles netjes en goed wordt onderhouden. Paden en gazons moeten netjes worden in orde gebracht en gehouden, en bij de thans heerschende droogte moet er veel worden gegoten. Men denke er om, steeds tegen den avond te gieten, dan doet het water meer nut als wanneer men midden op den dag giet. Uitgebloeide bloemen worden verwijderd en de vaste planten goed opgebonden, anders breken er met ruw weer vele stengels. Reeds beginnen Irissen en Papavers hun knoppen te vertoonen en weldra zullen de hel-roode papaverbloemen de borders weer versieren. Men denke er om, zoo spoedig mogelijk nog doode stam- of struikrozen door nieuwe te vervangen. Uitgebloeide Rhododendrons en Azalea's moeten geregeld van hun uitgebloeide bloemen worden ontdaan, dit bevordert het maken van nieuwe scheuten en dus ook het vormen van nieuwe knoppen voor het volgend jaar. Vele direct ter plaatse uitgezaaide bloemsoorten zullen nu zoover zijn dat ze moeten worden gedund; men zette ze niet te kort op elkaar en houde zich aan de aangegeven maat. Uitgebloeide heesters kunnen we wat insnoeien, vooral zij die op het oude hout bloeien, zooals Ribes, Diervilla Crataegus (meidoorn), Deutzia, Forsythia en andere; men zorgte er voor den heester een goeden vorm te laten behouden of late het nog liever door een tuinman doen indien men zelf niet vakkundig is. Heesters zooals Skimmia, Daphne, Magnolia, Andromeda en andere worden zoo goed als niet gesnoeid. De hyacinten, crocussen en tulpen beginnen reeds af te sterven; willen we de bollen voor het volgend jaar behouden, dan moeten we de bloemen verwijderen en de bollen stil laten staan, zoodat ook het blad kan afsterven. Is het niet mogelijk ze ter plaatse te laten staan, dan neme men ze voorzichtig op en plante ze op een vergeten hoekje; is het blad dan geheel afgestorven dan neme men de bollen op, verwijdert het lof en late de bollen drogen om ze in het najaar weer uit te planten. De darwintulpen met hun mooie lange stengels en zachte kleuren vragen als het ware om afgesneden te worden.

19 Mei.

N. V.

Santa Cruz terugkwamen, vonden we daar nog altijd enkele bezoekers, die gelijk met ons waren aangekomen en al dien tijd vanuit het hotel uitstapjes hadden gemaakt, maar Tenerife hebben verlaten, zonder het meest merkwaardige te hebben gezien, een ervaring, die wellicht den houder van het hotel eenige kleinere voordeelen kan hebben bezorgd, maar zeker niet geschikt is om een breeden stroom van toeristen naar het eiland te leiden. Zelfs werd mij van zeer geloofwaardige zijde verzekerd, dat sommige „gidsen” zich niet ontzien om, door onjuiste verhalen aangaande gevaren van besmetting met typhouse koortsen, de bezoekers te weerhouden naar Orotava te vertrekken. Ook mij hebben die verhalen bereikt; bij onderzoek bij een Engelsch, daar sedert jaren gevestigd geneesheer, bleek mij de ware toedracht, en ontving ik de meest geruststellende en op feiten steunende verzekeringen aangaande den gezondheidstoestand aldaar. Het zou zeker zoowel in het belang der toeristen als van de van het vreemdelingenverkeer bestaande kringen zijn, als van dergelijke, minder faire praktijken werd afgezien.

Men bereikt Tenerife van Las Palmas met een kustboot die de reis in den regel des nachts aflegt, en daarvoor een zes- of zevental uren behoeft; ook is er echter meermaalen gelegenheid om zich van een grooter vaartuig te bedienen, wat voor niet al te zeevaste passagiers aanbeveling verdient, daar de *Canovas y Castillo*, zooals wij maar al te zeer gewaar werden, ongenadig kan schommelen en in comfort niet met onze Hollandsche schepen op één lijn staat. Bij de nadering van Santa Cruz de Tenerife is het leed evenwel spoedig vergeten, daar de stad wondermooi gelegen is temidden van een krans van scherp getande rotsen. Santa Cruz is evenals Las Palmas een welvarende stad, die door tal van schepen wordt bezocht; men vindt er verschillende goede hotels, waarvan een tweetal, tegen de helling van het gebergte gelegen, door prachtig uitzicht en koelere ligging de voorkeur verdienen. Het zijn Quisisana, vroeger als particuliere woning gebouwd en nu als hotel geëxploiteerd, en Pino de Oro, als hotel meer bescheiden, maar zeer aanbevelingswaardig door zijn wondermooien tuin. Vlak vóór onze kamer stond b.v. een exemplaar van den merkwaardigen drakenboom, waaruit vroeger de Guanchen de stof verkregen voor het balsemen hunner lijken; wij vonden hier heerlijke koele zitjes onder de dadelpalmen, waaraan tallooze vruchten rijpten; verder een weelderigen overvloed van de prachtigste bloemen, terwijl op de paden tallooze hagedissen zich behagelijk in de zon lagen te koesteren. Beneden in de verte zagen wij uit op de prachtige baai, waar voortdurend schepen van allerlei naties kwamen binnenloopen.

In den omtrek van Santa Cruz kan men verschillende mooie uitstapjes maken. De meest belangwekkende is die naar het iets noordelijker gelegen visschersplaatsje San Andrez. Langs de steile kust, soms zoo steil, dat de weg in de rotsen moest worden uitgekapt, soms zelfs met overhangende rotsen, waarop alleen de *euphorbia canariensis* is met haar bizarre, aan candelabres herinnerende takken groeit. Na een uurtje bereikt men het armelijke San Andrez, dat op zich zelf weinig merkwaardigs te zien geeft; des te merkwaardiger is evenwel de weg, met voortdurend wisselende uitzichten op de zee en, op de terugreis, een wondermooi gezicht op Santa Cruz. Merkwaardig is hier het drukke verkeer; hier transporteren kameelen rotsblokken, die als bouwsteen of voor het verbeteren der wegen worden gebruikt; daar gaat een troepje vroolijk babbelende vrouwtjes, in haar schilderachtige costuums, naar de stad,

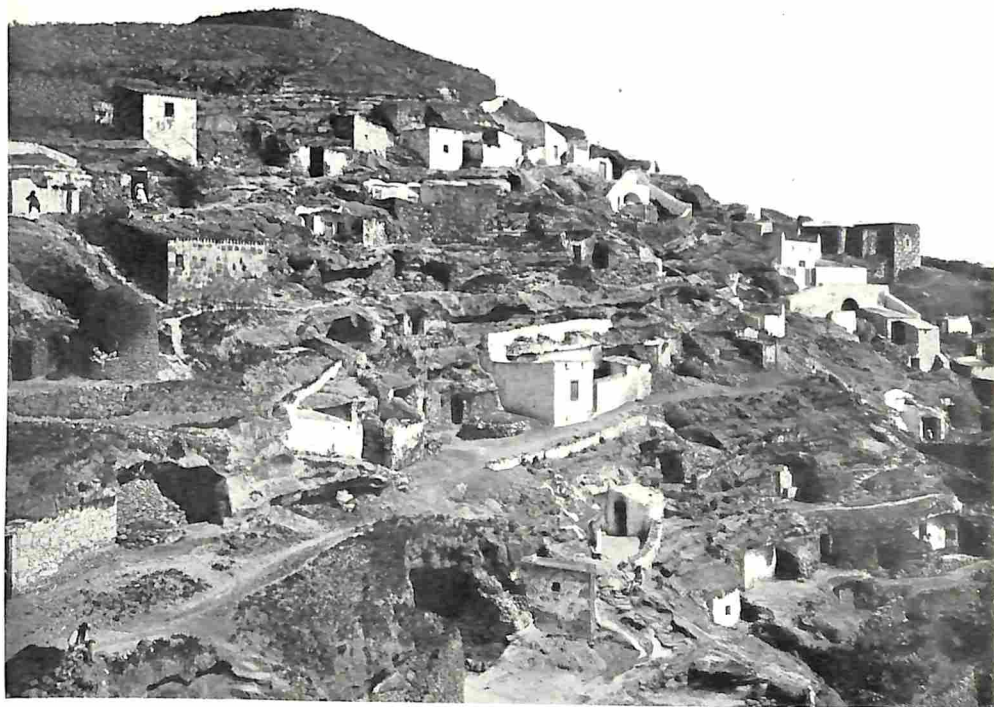

WEG VAN TELDE NAAR LAS PALMAS (GRAN CANARIA).

op het hoofd in een mand blikken met geitenmelk of een weinig groente dragend.

Van geheel anderen aard is de weg naar La Laguna, gelegen in het binnenland, waar een vruchtbare vlakte de plaats heeft ingenomen van het meer, dat aan de stad zijn naam heeft gegeven. La Laguna, het kerkelijke centrum van het eiland, met verschillende onderwijs-inrichtingen, is door zijn koel klimaat de geliefkoosde verblijfplaats van de aristocratie van Santa Cruz, die in den zomer de hitte van deze stad ontvlucht. Niet ver van deze ligt het schaduwrijke bosch van Mercedes, met tal van mooie plekjes, waarvan er een, de Madre del Agua, druk bezocht wordt door liefhebbers van pic-nic-partijen. In het bosch kan men langs steile paden verschillende mooie uitzichtspunten bereiken, het best per muilnier; zeer aanbevolen wordt o.m. een tochtje naar het Kruis van Affur en naar Taganana, welke wij tot onze spijt wegens gebrek aan tijd niet konden bezoeken. Een genot moet het anders zijn om te dwalen door deze met de eigenaardigste subtropische flora begroeide bergen met overal de meest verrassende uitzichten op den eindeloozen Oceaen.

Verreweg het mooiste gedeelte van dit eiland en voor zoover ik uit ervaring kan spreken, van den geheelen archipel, is echter het noordwestelijke gedeelte van Tenerife. Men be-

ROTSWONINGEN VAN ATALAYA.

zoekt het langs den weg, die over La Laguna en Tacoronte naar Orotava leidt, terwijl men het ook, van La Laguna eerst noordwaarts aanhoudend, over Tejina Tacoronte kan bereiken. Van Tacoronte af, een dorpje, welks naam aan de Guanchen herinnert, wordt de weg wondermooi. Zij vergezelt de kust, maar blijft hoog daarboven, zoodat heel in de diepte een wit-groene lijn de plaats aanduidt, waar de golven breken op de grillig gevormde lavabanken, die op de meeste plaatsen de kust omzoomen. Wij passeeren hier een aantal plaatsjes, wier namen herinneren aan den heldhaftigen tegenstand, welken hier de Spanjaarden vonden bij de oorspronkelijke bewoners, die ondanks vuurwapenen en ruitery beproefden hun heerlijk vaderland tegen de bovendien van borstpantersers voorziene indringers te verdedigen. Zoo b.v. La Matanza, de slachtplaats, waar de Spanjaarden in 1494 tegenover den vorst van Taoro een gevoelige neerlaag leden en Victoria, waar zij een overwinning van beteekenis behaalden. Niet tegenover de meerdere kracht der Spanjaarden hebben de Guanchen het afgelegd; hun rijen werden op de noodlottigste wijze gedund door ziekte, door de Modorra, die blijkbaar door de Spanjaarden was meegebracht, dezen althans verschoonde, maar de Guanchen bij duizenden deed omkomen. Moedeloos hebben zij toen het verzet opgegeven, en bij den doop Spaansche namen aangenomen; verschillende personen heb ik ontmoet, die blijkbaar trotsch waren op het Guanchenbloed, dat door hun aderen stroomde.

Kort na Tacoronte krijgen wij eindelijk den Teide in het gezicht en weldra komen we in de vruchtbare vlakte van Orotava, die aan den voet daarvan ligt en te midden waarvan nog verschillende zwarte, kegelvormige heuvels wijzen op vrij recente vulkanische verschijnselen. Twee plaatsen dragen feitelijk den naam van Orotava; aan de kust ligt Puerto de Orotava, met ruim 6000 inwoners, een havenplaatsje met niet onbelangrijke verscheppingen van bananen, hoewel de haven alleen voor kustbooten, en dan nog gebrekkig, bereikbaar is. Een Thermal Pallace geeft hier uitnemende gelegenheid tot het nemen van zeebaden. Wel maakt het zwarte vulkanische zand op ons, gewend aan de blanke duinkust onzer badplaatsen, aanvankelijk een zonderlingen indruk,

maar de krachtige golfslag en de heerlijke temperatuur van het zeewater, zelfs midden in onzen winter uitstekend voor het nemen van baden geschikt, doen dit weldra vergeten. Een honderd meter boven de havenplaats ligt het Taoro-hotel, met schitterend uitzicht, aan den eenen kant op de zee, aan den anderen op de Cumbreketen en den Teyde; het is een reusachtig gebouw, dat indertijd, als Humboldt-Kurhaus, door een Duitsche vennootschap is gesticht, maar nu door een exploitant van Zwitsersche afkomst is gepacht, die al het mogelijke doet om het zijn gasten aangenaam te maken. Zeer veel hoger, 400 M. boven de zee, ligt de Villa Orotava, het aristocratische centrum der vallei, met tal van patricische, van prachtige balkons voorziene huizen. Steil stijgen hier de straten tegen den berg op. Opmerkelijk is hier de welige vegetatie en de rijkdom aan bloemen, niet alleen inheemsche, maar ook andere, uit alle oorden der wereld aangevoerd en hier geacclimatiseerd. De vader van den exploitant van het Taoro-hotel, de heer Wildpret, kort voor den Sonderbundskrieg betrokken in een mislukte poging om de reactionaire regeering van Zürich omver te werpen, had om deze reden het land moeten verlaten en was door toevallige omstandigheden op de Canarische eilanden terecht gekomen; uitnemend tuinier, begreep hij, hoe uitnemend deze groep

zich leende tot het aankweken van allerlei uitheemsche gezassen. Dank zij zijne zorgen, kreeg de botanische tuin van Puerto de Orotava een groote vermaardheid; allerlei vreemde gewassen, o.a. de nu veelvuldig voorkomende eucalyptussen, heeft hij hier ingevoerd; zijn zoons exploiteeren nog steeds de hoogst merkwaardige zaadkwekerij, die vooral in Engeland belangrijke aftrek vindt en wellicht ook aan onze zaadhandelaars niet onbekend zal zijn.

(Slot volgt).

M. G. DE BOER.

Uitspraken van buitenlanders over Holland's natuurschoon.

(Vervolg).

....Ik zag toen voor den eersten keer het Hollandsche uitspannel in zijn gewoon kleed; en ik was getuige van luchtwerkingen, door de Hollandsche landschapschilders onovertroffen vertolkt. Tot dien was de hemel helder; het was een mooie zomersche dag, de wateren waren hemelsblauw, de kusten van eene schoone groene tint, de lucht warm, volkomen windstille. Opeens bedekt een dikke wolk de zon, en in een ommezien verandert alles van verschijning; het was of

opeens het seizoen veranderde, het uur, de breedtegraad. De wateren werden grijs; het groen der oevers verbleekte, de horizon werd grijs getint; elk voorwerp scheen gedompeld in een schemerachtig licht, dat de omtrekken verflauwde; en een scherpe wind van doordringende koude begon te waaien. Men meende in December te zijn. Van alle kanten duiken loodzware wolken op, richting en vorm zoekend; de wateren waarover snel afwisselende lichteffecten, rimpelen in groen-witachtige, donkere tint.... Holland heeft eene eigen meteorologie. De winter is lang, de zomer kort; het voorjaar is slechts het einde van den winter, en zelfs in den zomer, zooals u ziet, heerscht wel eens even de winter. Het is, alsof men in Holland de vier jaargetijden in één enkelen dag aanschouwt.

....Het bleeke licht geeft aan het landschap eene mij ongekende teerheid en droefgeestigheid. In een lichten nevel gehuld schijnen alle voorwerpen veraf. Er heerscht, rondom blikkend eene stilte,

eene vredelievende stemming in lijnen kleur, eene rust in alles, die den blik waziger schijnt te maken en de verbeelding in slaap schijnt te sussen.

(Wordt vervolgd).

BOOMHEIDE (*ERICA ARBOREA*) OP DE CANARISCHE EILANDEN.

AUG. F. W. VOGT. †

Den 23en Mei 1.1. is op 51-jarigen leeftijd te Amsterdam de man overleden, die zoo krachtig de uitgevers van dit blad ter zijde stond bij het verwezenlijken van hunne plannen tot het uitgeven van een Nederlandsch blad „Buiten” met één slag de kroon deed spannen van alle geïllustreerde bladen in ons land: de fotograaf Aug. F. W. Vogt. Heeft hij den naam, welken hij zich wist te verwerven als uitnemend fotograaf, grotendeels Iraai-geïllustreerd blad aan dezen kranigen medewerker, van wien het in de eerste jaren van zijn bestaan zoo menige prachtige foto reproduceerde, maar de schok, dien ons het bericht van zijn overlijden gaf, is er niet minder groot om geweest. Evenmin als onze trouwe abonné's, die van zijn werk hebben genoten, zullen wij den man vergeten, die, ofschoon alle gaven bezittende om ook het actueele zoo goed mogelijk te vereeuwigen, toch het liefst zich gaf aan het op de gevoelige plaat brengen van Holland's schoonheid, van zijn statige buitenverblijven, zijn karakteristieke nog steeds zijn lezers vergast.

De naam van Vogt, op zoovele bladzijden van „Buiten” afgedrukt zal niet spoedig vergeten worden!

EEN „ARTISTIEKE VROUW”

Vrij bewerkt naar een novelle van

A. TSCHECROW. (Vervolg).

DE turkoois-blauwe kleur van het water, dat ze nog nooit zoo had gezien, de hemel, de oevers, de zwarte schaduwen en een onverklaarbare vreugde, die haar ziel vervulde, fluisterden haar toe, dat ze een groote kunstenaars worden, dat ergens in die verte, achter dezen maan-nacht, in een onmetelijke ruimte, bijval, roem en liefde van het volk haar wachtten.

Als ze zoo met strakke wimpers in de verte tuurde, verscheen voor haar geestesoog een menschenmenigte, lichten blonken, muziek weerklonk, uitroepen van bewondering werden gehoord en Olga zag zich in een wit kleed, te midden van bloemen, bloemen waarmee ze van alle kanten werd bestrooid. Ze dacht er ook aan, dat dicht bij haar, over de verschansing geleund, een waarlijk groot man stond, een genie, een begenadigde, een..... Alles wat hij tot nu toe had gedaan, was verrukkelijk mooi, nieuw en wat hij mettertijd, als de jaren zijn talent hadden gerijpt, nog scheppen zou, dat moest enorm zijn, „immens”, geniaal, dat zag men aan z'n kop, dat hoorde men aan z'n manier van spreken, dat bespeurde men aan zijn gevoel voor de natuur.

„Ik hou krankzinnig-veel van je”, fluisterde hij. „Je hebt alleen maar te spreken en ik leef alleen voor jou, ik offer m'n kunst aan jou, hou je van me?”

„Dat is verschrikkelijk! Denk aan Dymow!”

„Wat Dymow!? Waarom Dymow!? Wat gaat mij Dymow aan? Ik zie hier de Wolga, de maan, de sterren, de schoonheid, en niets, niets van Dymow... Ach, wat doet het verleden ertoe, ik verlang het ook niet, ik leef in het heden, ik zie jou, ik verlang naar je.....”

Olga Iwanowna voelde haar hart heftig kloppen. Ze wilde aan haar denken, maar al het voorbijge, de bruiloft, Dymow, haar ontvangavonden, leken haar klein en nietig, onbetekenend, en alles was heel lang geleden.

Inderdaad, wat Dymow? Waarom Dymow? Wat had ze met Dymow te maken? Bestond hij eigenlijk wel en was hij niet maar een droombeeld? Voor hem, dien eenvoudigen, gewonen man, is het geluk dat hij heeft gehad, al heel veel. En ze bedekte haar gezicht met beide handen. „Al mogen de menschen me veroordeelen en vervloeken, ik kan niet anders al ga ik ook m'n verderf tegemoet..... Een mensch moet in het leven alles meemaken. Hoe vreeselijk en hoe mooi tegelijk!”

„Nou, wat is er? Wat scheelt er aan?” informeerde de kunstenaar, haar omhelzend en hartstochtelijk op de handen kussend, die den minnaar zacht afweerden. „Hou je van me? Ja? Ja? O, wat een nacht! Wat een wondermooie nacht!”

„Ja, wat een mooie nacht!” fluisterde ze en keek in z'n met tranen doorweekte oogen. Ze zag snel om zich heen, sloeg haar armen om z'n hals en drukte een kus op zijn lippen.

„We zijn direct bij Kineschma”, zei een stem aan den anderen kant van het schip. Voetstappen klonken. Een kellner ging voorbij.

„Kellner!” riep Olga Iwanowna, lachend en schreiend van geluk, „breng ons een flesch wijn!”

De kunstenaar, bleek van opwinding, liet zich op een bank neervallen, keek met een vreemde schittering in zijn oogen

naar Olga op en zei, terwijl hij de oogleden droomerig neerliet, met een pijnlijken glimlach: „Ik ben moe.”

En hij steunde zijn hoofd tegen de verschansing van het schip.....

Het was een nog warme, stille maar trieste dag in September.

Een dunne nevel hing 's morgens over de Wolga en na negen uur vielen de eerste regendroppelen. Het zag er niet naar uit dat de hemel opklaren zou. Toen ze thee dronken zei Rjabowski tot Olga, dat schilderkunst de meest ondankbare en vervelende kunst was, dat hij heelemaal geen schilder was en het domkoppen waren, die meenden, dat hij talent bezat. Plotseling stond hij op, greep een mes en vernielde daarmee zijn beste doek. Daarna staarde hij, melancholisch gestemd, naar buiten, naar de Wolga.....

Maar de Wolga was dien dag glansloos, mat en koud. Alles wees op de nadering van den weemoedigen herfst. Het was of de Natuur de prachtige, groene grastapijten, de diamanten fonkelingen der zonnestrallen, de blauwe nevelen en alle zomerweelde in een koffer had geborgen voor de volgende lente; en de kraaien vlogen over de Wolga en krasten: „Kaal! Kaal! Kaal!”

Rjabowski luisterde naar dat gekras. En hij dacht, ook in mijn ziel is het kaal en leeg geworden! En mijn talent is

naar de bl..... ach, alles op deze wereld is beperkt en klein en dwaas..... ik had me niet aan die vrouw moeten binden..... Het seizoen, de tijd om weer aan ontvangavonden te denken, was aangebroken. En Dymow? Die goeie Dymow! Hoe kinderlijk-zacht verzocht hij haar in zijn brieven weer thuis te komen! Elke maand zond hij haar 75 roebel en eens, toen ze hem schreef een schuld van 100 roebel te hebben, had hij haar onmiddellijk die 100 roebel gezonden! Wat een goed en edel man was hij!

De reis had Olga aangegrepen. Ze verlangde hoe eerder hoe liever weg te

gaan van deze boeren en de vochtig dampende Wolga. Hoe gaarne zou zij het gevoel van fysieke onreinheid van zich hebben afgeschud, een gevoel, dat haar voortdurend hinderde omdat ze in de hutten der boeren vaak sliep en van dorp tot dorp moest verder trekken.

Als Rjabowski niet aan zijn vrienden beloofd had tot den zosten September te zullen blijven, dan hadden ze vandaag al kunnen vertrekken. Wat zou dat heerlijk geweest zijn!

„Ach-ach-ach,” klaagde Rjabowski, „wanneer zal die zon toch eens doorkomen! Ik kan toch dat zonnige landschap niet afmaken zonder zon!”

„Maar je hebt toch nog een schets onder handen met een bewolkte lucht”, zei Olga Iwanowna, achter haar scherm vandaan komend, „herinner je maar eens goed, links een bosch en rechts koeien en ganzen. Dat zou je nu mooi kunnen afmaken!”

„Ach ja”, verzette zich de kunstenaar, „afmaken! Dacht je nou, dat ik zoo stom ben, niet te weten wat ik doen moet”.

„Wat ben je toch veranderd!” zuchtte Olga Iwanowna.

„Nou ja, dat gezeur!”

Olga's gezicht betrok. Ze wendde zich van hem af, ging bij de kachel zitten en schreide.

„Ja, dat mankeert er nu nog aan! Zeg, hou op, als je blijft. Ik heb duizend maal meer reden om te huilen dan jij, maar toch doe ik het niet”.

„Duizend maal meer reden!” snikte Olga. „Ik ben je tot

BARRANCO DEL SANTO (TENERIFE).

last geworden, dat is 't. Ja," — riep ze tusschen haar tranen door, — „ik zal het je maar ronduit zeggen, maar je schaamt je voor onze liefde. Je doet voortdurend je best je vrienden niets te laten merken. En er valt niets te verbergen, want ze weten het al lang!"

„Olga, alsjeblijft," — verzocht de schilder, terwijl hij zijn hand op z'n hart lei, — „wat ik je bidden mag, laat me met rust. Laat me met rust. Meer verlang ik niet van je."

„Maar zweer me dan, dat je nog van me houdt!"

„Dat óók nog", mompelde de schilder binnensmonds, driftig opspringend. „Als dat zoo doorgaat, verdrink ik me nog of ik raak m'n verstand kwijt. Laat me alsjeblijft met rust."

„Maar sla me dan dood! Sla me dan dood!", schreeuwde Olga Iwanowna. „Sla me dan dood!"

Ze begon weer te snikken en verborg zich achter het scherm.

Op het stroodak van de hut ruischte de regen neer. Rjabowski hield zijn hoofd tusschen beide handen en liep radeloos van den eenen kant naar den anderen. Dan greep hij naar zijn muts en liep de hut uit.

Olga Iwanowna lag te bed en schreide. Het zou toch eigenlijk het beste zijn als ik vergif innam, — dacht ze — en hij me bij zijn thuiskomst dood te bed vond. Maar dan dacht ze aan haar salon en aan de kamer van haar man, hoe ze rustig naast Dymow zou zitten en weer die heerlijke rust en reinheid genieten zou. Hoe ze 's avonds weer naar het theater zou gaan en Massini in de „Cavalleria Rusticana" zou hooren zingen. En ze verlangde naar beschaving, grootstadsleven, beroemdheden.

Een boerin kwam de hut binnen en begon langzaam de kachel aan te maken om er het middagmaal op te kunnen koken. De wasemende damp van het eten steeg op en de ruimte werd gevuld met blauwen rook. De schilders, met hooge, modderige laarzen aan, gingen naar huis, hun gezichten waren nat van den regen; ze bekeken hun studies en troostten zich met de gedachte, dat zelfs bij slecht weer de Wolga nog een zekere schoonheid had. En de goedkope klok aan den wand tikte, tik, tik, tik...

Toen de zon onderging kwam Rjabowski thuis. Hij smeet zijn muts op tafel en viel, bleek en afgemat, met z'n kletsnatte laarzen, op de bank neer en sloot de oogen: „Ik ben moé!" zei hij, z'n wenkbrauwen optrekkend, terwijl hij loom de oogleden ophief.

En om te laten zien, dat ze niet meer boos op hem was, kwam Olga zachtjes naar hem toe, kuste hem zwijgend en streek langzaam met een kam door zijn blonde haren. Ze had in-eens lust zijn haar te kammen.

Hij kromp in elkaar. Het was alsof iets kils hem aanraakte. „Wat is dat? O, toe laat me met rust. Laat me met rust alsjeblijft".

Hij duwde haar van zich af en zij zag, dat zijn gelaat een uitdrukking van wrevel en smart vertoonde.

Op dat oogenblik kwam de boerin binnen, met beide handen voorzichtig een bord met koolsoep vasthoudend.

Olga Iwanowna zag dat haar beide duimen de soep raakten.

En de smerige, onvormelijke vrouw, de koolsoep waar Rjabowski gulzig op aanviel, de hut, en de heele omgeving

waar ze in het begin om den eenvoud ende artistieke wanorde zoo van gehouden had, alles leek haar nu afzichtelijk en afschuw-wekkend. Zij voelde zich plotseling gekrenkt en zei kil:

„We moeten een tijdje van elkander gaan. Want anders wordt ons leven ondragelijk. Ik ben 't beu! Ik ga vandaag weg."

„Vandaag? Waarmee? En hoe!? Op een bezemsteel?"

„Het is vandaag Donderdag. Om half vier gaat er een boot."

„O, ja-ja. Nou waarom ook niet!? Ga maar gerust," zei Rjabowski, terwijl hij met een handdoek inplaats van een servet zijn mond afveegde.

„Je verveelt je hier natuurlijk. Je hebt ook niets te doen. Ik zou wel een groote egoïst moeten zijn om je tegen te houden. Ga maar gerust. Na den zoen zien we elkaar weer!"

Olga pakte vroolijk haar koffer en 'r wangen gloeiden van vreugde. Zou het werkelijk waar zijn, dacht ze bij zich zelf,

dat ik al weer gauw in mijn huiskamer kan zitten schrijven, in m'n slaapkamer zal slapen en weer van een gedekte tafel zal eten? Ze was heelemaal niet boos meer op den schilder.

„Die verf en die penseelen zijn voor jou, Rjabowski. En wat er nog meer van me is, dat breng je wel mee. Maar nu moet je, als ik weg ben, niet luieren en niet moppen, maar..... werken. Want je hebt talent..... je bent een artiest."

Om negen uur nam Rjabowski met veel kussen afscheid van haar. Dat deed hij, volgens Olga, om haar niet waar de andere schilders bij waren te moeten omhelzen. En hij bracht haar naar den steiger. De boot nam Olga mee. Na twee en een halven dag varen was ze thuis. Diep ademend van opwinding, met hoed en mantel aan, liep ze van de huis- naar de eetkamer.

Dymow zat aan tafel, zonder jas aan, met losgeknoopt vest en zette een vleeschmes aan. Op een bord lag een patrijs. Toen Olga Iwanowna haar woning binnentrad, zei ze tot zichzelf, dat ze voor haar man alles verbergen moest. En dat ze dat met kracht en verstand ook zou kunnen. Maar nu, nu ze zijn vriendelijken, gelukkigen lach en zijn van vreugde stralende oogen zag, voelde ze, dat het gemeen en afschuwelijk zou zijn om voor dezen man iets verborgen te houden, dat het

evengoed haar krachten te boven ging als laster, diefstal, of moord en op datzelfde oogenblik was ze van plan hem alles te vertellen.

Nadat hij haar omhelsd en gekust had, knielde ze voor hem neer en bedekte haar gezicht met beide handen.

„Wat is er, kindje?" vroeg hij teeder. „Had je zoo'n verlangen om weer thuis te zijn!"

Ze hief haar schaam-rood gezicht op, zag hem schuld bewust en smeekend aan, maar angst en schaamte verhinderden haar de waarheid te zeggen.

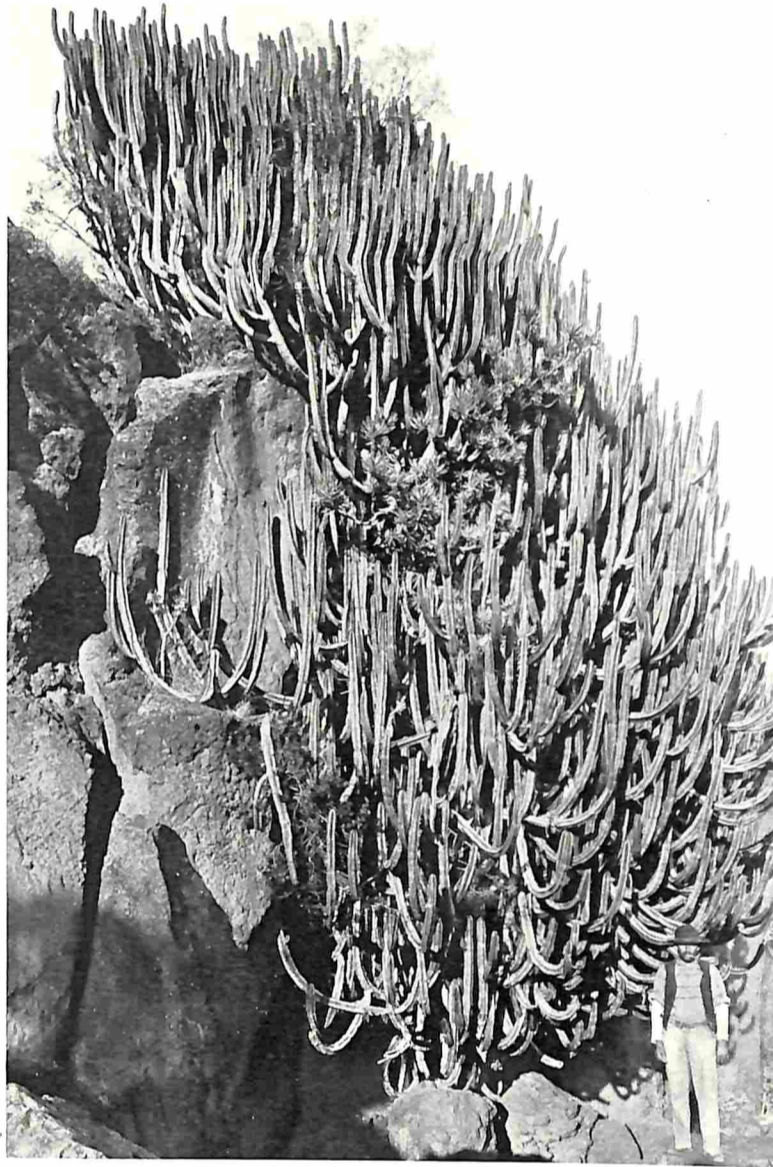
„'t Is niets....." zei ze. „Nee..... 't is niets."

„Laten we gaan zitten," zei hij, terwijl hij haar optilde en een stoel bij de tafel gaf.

„Zie-zoo. Eet jij nu dat patrijsje eens op, want je bent heelemaal uitgehongerd, arme meid."

Ze snoof gretig de huiselijke geuren op, at het patrijsje; hij daarentegen, zag met droomerige oogen haar aan en lachte van innerlijke vreugde.

(Wordt vervolgd).

EUPHORBIA CANARIENSIS
OP DE CANARISCHE EILANDEN.

Foto Mees.

ZWOLSCHE ANJER ONDER HAKHOUT.

den bodem. Het is duidelijk, dat in de zeedunnen met hun vaak hoog zoutgehalte de planten heel andere levensvoorwaarden vinden dan op een kalksteengebergte of op het verweeringsgruis van een granietdek. Dit komt tot uiting in het plantenkleeft dat deze gronden bedekt en 't welk vaak zoo karakteristiek is, dat men uit de aanwezigheid van sommige planten met zekerheid gevolgtrekkingen kan maken omtrent de samenstelling van den bodem. Zeer sterk komt dit uit met het z.g.n. zinkviooltje, dat in ons land uitsluitend voorkomt langs de Geul in Z-Limburg en wel voor zoover de grond daar zinkhoudend is, althans gedrenkt wordt met water, afkomstig uit een streek, die zinkhoudend is.

Of eenzelfde oorzaak invloed heeft op de verspreiding van het hierboven afgebeelde bloempje, weten we niet, doch een feit is het, dat de z.g.n. Zwolsche anjer, *Dianthus deltoides*, in ons land in hoofdzaak voorkomt in het stroomgebied van de Overijselsche Vecht. Dat het plantje ook gevonden is in de duinen bij den Haag en Wassenaar en verder in O. Groningen en Drenthe, doet niet zoo heel veel terzake. Alleen in het Vechtdal behoort het tot de meest gewone onkruiden van de wegranden. Daar staat het met duizenden op de berm der wegen, tot onder het eikenhakhout (zie afb.) en het steekt zijn sierlijke lichtroode bloempjes reikhalzend omhoog naar de zon, zonder welke het de fijn getande bloemblaadjes niet ontplooien kan.

Bij onze Oostelijke naburen komt deze anjer eveneens voor, vaak te zamen met de Karthuizer-anjelier, en verder strekt het verspreidingsgebied van het plantje zich uit over Zuid-Europa, tot Sicilië en Spanje in het Z., de Balkan in het O. In Engeland komt het ook voor, doch in Ierland schijnt het te ontbreken. In Duitsche flora's wordt *Dianthus deltoides* als „algemeen” vermeld.

De Zwolsche anjer moge dan behooren tot de bloemen van den wegrand, wie het prachtige bloempje ééns gezien heeft, vergeet het nooit meer en zal erkennen, dat het zijn naam van „godenbloem” met recht draagt. De hel lichtroode kleur, die blijkens onze foto op de gevoelige plaat zeer sterk inwerkt, het fraaie honigmerk, de aardig gevormde bloemblaadjes, dit alles vormt een bekoorlijk geheel.

Eén ding mist het bloempje: de bekende heerlijke anjer-geur.

In bouquets is het ook niet veel waard, want de bloempjes sluiten zich spoedig en weigeren hardnekkig open te komen, doch waarom het kleine ding niet met rust gelaten op zijn natuurlijke groeiplaats. Daar komt het trouw iederen zomer terug, wie weet reeds hoeveel duizenden jaren, en het is tevreden met het veroverde terrein, althans buiten het boven omschreven gebied vonden wij het nimmer.

PH. A. MEES.

Ontvangen boeken.

Een aardig reclameboek, rijk geïllustreerd, werd uitgegeven door de Vereeniging ter bevordering van het Vreemdelingenverkeer te Bergen op Zoom; het is getiteld: „Bergen op Zoom als woonplaats”.

De Zwolsche anjer.

ONDER de vele factoren, welke invloed uitoefenen op de verspreiding der planten, is er een, welke niet zoo spoedig in 't oog valt en die toch van groote betekenis is, n.l. de chemische gesteldheid van

HET R.K. JONGENSWEESHUIS TE AMSTERDAM.

IN het hartje van Amsterdam, midden in de Jordaan, aanschouwt hij, die komt uit andere oorden of uit andere stadsdeelen, verre en vreemd aan deze hoofdstedelijke kern, op de Lauriergracht een uiterst merkwaardigen gevel. Een vlakken muur met drie deuren en een vlaggestok, triest van aanzien. En 't werkt beklemmend te denken, dat hierachter het gebouw verscholen, haast opgesloten moet zijn, waar jonge kinderen, jonge menschen een tehuis dienen weer te vinden. Heeft men 't echter ondernomen aan een van de drie versloten ingangen te bellen en is men toegelaten tot den zeer menschlievenden en menschkundigen directeur van het hier verborgen R.K. jongensweeshuis, dan verdwijnt al heel spoedig de trieste indruk. Want inderdaad is hier een *te huis* verborgen, een ruime en luchtige reeks woningen, om een vroolijke, ouderwetsche binnenplaats met een monumentale pomp als pièce de milieu. En... voorzien van rekken, ringen, ladders, kortom van alles, wat tot een gezonde opvoeding behoort. Maar het oude aspect is er behoorlijk geconserveerd. Een hooge stoep leidt aan het eind van de binnenplaats, waar statige boomen schaduw geven, naar de eetzaal. Op lange tafels stond de avondboterham gereed voor de oudere kinderen, die zoo aanstonds thuis werden verwacht. Ambachtsjongens kent dit weeshuis niet. Immers boven de 14 jaar zijn alle weezen tot hun een-en-twintigste buiten in den kost bij de bazen, waar ze een ambacht leeren. Voor dien zijn ze in het Weeshuis: 75 ouderlooze weezen worden er thans gevoed, gekleed, ontvangen er lager onderwijs. Zij dragen nog gestichtskleeding: zwarte buisjes, korte zwarte broeken, de gebruikelijke weezenpet met stijven rand en glimmende klep. Eens was er 'n tijd, dat ze kuitbroek en driekanten steek droegen, als de burgers uit die jaren, gelijk een nog bestaande gravure uit de 18e eeuw vertoont, waar, op de binnenplaats, (nu nog niets veranderd) vier regenten, twee regentessen het alziend oog laten gaan over enkele der kinderen, aan hun zorgen toevertrouwd.

In de 19e eeuw dragen alle weezen, — ook de ouderen woonden toen in het ruime gesticht, dat nu eigenlijk al te uitgebreid is voor de 75 tegenwoordige bewoners, — lange broek met 'n buitenmodelsch soort rok, in de wandeling „stalen pennen” genoemd door de gelukkige dragers. Nog bestaat er een photo van een paar jongens in die dracht: alleen de das mochten ze zelf uitkiezen en van deze vrijheid werd met zorg gebruik gemaakt, naar de kiek uitwijst. Waarop tevens een sigaar, door beiden met zwier gehanteerd, deze vrijheid demonstreert.

In 1900 werden „stalen pen” en lange broek afgeschaft. Dat was trouwens de tijd van vele radicale hervormingen. In 1899 was de heer Maartens directeur der inrichting geworden en met hem kwam de verandering. In October 1900 werd de

Foto C. Steenbergh.

DE BINNENPLAATS VAN HET R.K. JONGENSWEESHUIS
TE AMSTERDAM.

verzorging der jonge weezen niet langer opgedragen aan de broeders van Maria Onbevleete Ontvangenis van Maastricht (die in 1845 de toenmalige suppoosten vervingen), maar aan de zusters van het Goddelijk kind de Voorzienigheid. Bij deze komen de kleintjes al, als ze twee jaar oud zijn. Wèl ontfermt men zich ook over nóg jongeren, maar deze worden dan gewoonlijk uitbested. En de jongens kunnen het best met hun verzorgsters vinden. Het was juist „baddag” voor de kleinen, toen de heer Maartens mij rondleidde: nadat ieder zijn beurt had gehad, hielpen de ouderen, op klompen en met voorschoot toegerust, met bezem en boender de douchekamers reinigen. Dat was een gewasch en geplas, een vroolijk gejoel. Bij de kleintjes, waar de boterham al klaar stond om gegeten te worden, ging een vroolijk gesnater, dat natuurlijk dadelijk verstomde, toen „meneer de directeur” met ’n vreemde-eend-in-de-bijt binnenkwam. Wat niet wegnam, „dat meneer de directeur” ze met ’n grap allemaal weer aan het lachen bracht. Het gebouw zelf heeft ruime, luchtige slaapzalen; de bedden zijn door schotten van elkaar gescheiden. Ze zijn zòd gemaakt, dat de jongens elkaar niet kunnen zien, terwijl de zuster van uit haar cel wel het toezicht kan houden.

En ook hier heeft ieder zijn eigen kastje om zijn eigen hebben en houden in te bergen; de sleutels dateeren echter nog uit vroeger tijden en zijn dus minder geschikt om in den zak te worden gedragen. Dat is licht begrijpelijk, als men weet, dat het Weeshuis al sinds eenige eeuwen in dit gebouw is gevestigd. Eigenlijk, zoo rekende de directeur mij voor en de rekening „stimmt auffallend”, is dit Weeshuis de stichting van Haesje Claesdochter. Immers in 1520 was er nog geen Reformatie tot Amsterdam doorgedrongen, zoodat Haesje Claesdochter een Katholiek Weeshuis stichtte in het Gebouw der Burgerweezen aan de Kalverstraat. In 1578 werd Amsterdam Hervormd en òòk het Burgerweeshuis. De katholieken trokken weg naar een huis op de N.Z. Voorburgwal, dat ze later weer wisselden voor deze woning, ruim genoeg om bijna 300 weezen te herbergen. In 1862 ten minste waren er nog 286. Nu zijn er 75 in ’t weeshuis, 104 erbuiten, om een ambacht te leeren. Sinds de komst van den heer Maartens als directeur wordt dit systeem toegepast: de jongens gaan meestal naar Limburg, Gelderland, ’t Westland, ’t Oostelijk deel van Noord-Brabant, waarover bepaald aangewezen controleurs ’t toezicht houden. Driemaal per jaar worden ze bovendien door den directeur zelf bezocht; eenmaal per jaar door de regenten. Zoodat de band wordt gehandhaafd met het Weeshuis, dat in den aanvang leergeld, huisvesting en kleeding, later alleen de kleding voor ze betaalt. Tot ze 21 jaar zijn en ze heelemaal alleen, heelemaal vrij de wereld ingaan.

Maar het Weeshuis, zijn patronus H. Hieronymus Aemilianus met zijn helpers niet vergeten.

DE HAMPOORT VAN GRAVE.

DRIE fraaie afbeeldingen dier poort, die „t monument” van den grooten vestingbouwmeester Menno van Coehoorn genoemd wordt, geven den lezer een denkbeeld van de meest indrukwekkende der poorten in de vestingwallen, die eenmaal het stadje Grave, aan den linker-Maasoever, omsloten. Stad en wallen tezamen beslaan maar ’n oppervlakte van ruim 60 H. Aren. De vestingmuren zijn deels gesloopt. De grootsche Hampoort is ’n merkwaardig overblijfsel van den klassieken, Nederlandschen, Barokstijl, in z.g. Palladiaansche pilasterorde en bandver-

deeling uitgevoerd, streng koud als de gevels van ’t slechts ’n weinig oudere Raadhuis van Jacob van Campen te Amsterdam. De Hampoort is echter minder voornaam van stijl dan „t groote wereldwonder” der hoofdstad en is in gemengd bouwmetaal, natuur- en baksteen uitgevoerd, zooals de minder grootsche gebouwen der zeventiende eeuwsche Barokmeesters Vingbooms, der heerenhuizen architect van Amsterdam, en van Pieter Post, die in dezen stijl eenige raadhuisen en o.a. ’t Huis ten Bosch en ’t Mauritshuis bouwde.

Blijkens ’t opschrift in ’t fronton der Hampoort, aan de grachtzijde, is de bouw ervan in 1688 gereed gekomen. De twee andere poorten, n.l. de Maaspoort en de Brugpoort waren veel minder merkwaardig dan de Hampoort.

De stad Grave, die eeuwen naast de toekomstige gemeente stond, dagteekent uit het einde der dertiende eeuw, toen het kasteel van „den Graaf” (zooals de stad plaatselijk nog genoemd wordt) reeds twee eeuwen bestaan had. Zij behoorde aan de Heeren van Cuyk, leenmannen van het Keizerrijk.

De stad Grave eens een sterke frontierveste van Brabant tegen Gelder, heeft ’n luisterrijke geschiedenis; Hertog Arnoud van Gelder ligt onder ’n prachtig epitaphium in de S. Elisabethskerk aldaar begraven en de beroemde Maximiliaan van Egmond, graaf van Buren, was haar ambtsman en kastelein (castellanus) in 1539. Met grooten moed is ’t sterke stadje in 1586 tegen Parma, in 1602 tegen Maurits, in 1605 wederom tegen de Spanjaarden, in 1672 tegen de Franzen, in 1672 tegen de Turenne verdedigd, doch door hen van 1672 tot ’74 behouden. Na hun aftocht zijn toen de poorten, die vernield waren door ’t geschut, herbouwd in den deftigen Barokstijl, die echter als vestingstijl geen waarde heeft.

Dr. N. SMITS.

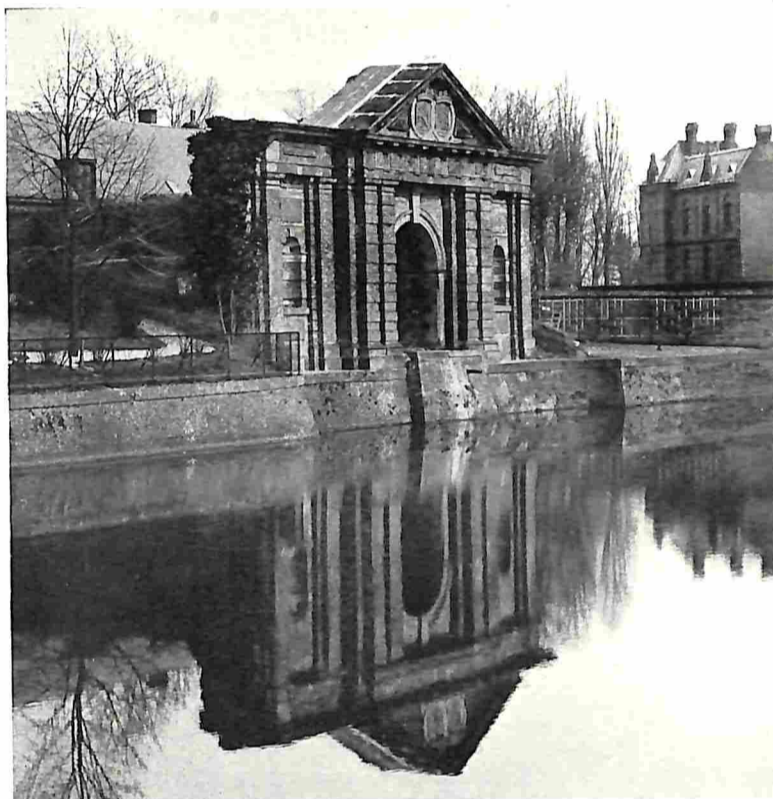

Foto C. Steenbergh.

DE HAMPOORT TE GRAVE, HET MONUMENT VAN MENNO VAN COEHOORN, GEBOUWD 1688.

HET DOEL DER KLOKKEN.

IN het artikel van K. L. Schamp over *Klokken* — zie „Buiten” van 20 Mei j.l. — komen een paar mededeelingen voor, welke verbetering eischen.

Het doel der klokken — dit in de eerste plaats — is volgens den geachten medewerker om schreden in de waden „Laudo

Deum”, ik loof God enz. Ja, dat heeft men er later van gemaakt, maar oorspronkelijk hadden de klokken een andere bedoeling dan Gods lof te vermelden. Wij hebben hier n.l. te doen met een verschijnsel van zuiver anthropomorphistische aard. De metalen stem werd door de menschen te hulp geroepen om den onheil aanbrengenden geesten schrik aan te doen en hen op de vlucht te drijven.

Wanneer Schiller boven zijn „Lied von der Glocke” als motto de woorden „Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango” plaatst, dan hebben wij daar, naast een combinatie van latere en vroegere opvatting betreffende het klokgebrom.

De klokken dienden oorspronkelijk niet om de levenden te roepen en de dooden te betreuren, maar om de booze geesten af te weren zoowel van de wieg der jonggeborenen als van de ziel der afgestorvenen. Voorts deden de klokken dienst om den bliksem te verdrijven — fulgura frango — door de booze geesten, die den menschen door ’t hemelvuur onheil trachtten te berokkenen, te verjagen.

Zoo is dan — en dit in de tweede plaats — ook de vertaling, welke de heer Schamp van de Latijnsche woorden „compello fulgura” geeft, onjuist. Zij beteekenen niet „ik weerkaats den bliksem”, hetgeen trouwens volstrekt geen zin zou hebben, maar „ik dwing den bliksem terug te trekken”, d. w. z. op te houden. En dit doel werd, naar de volksmeening, be-

reikt door de, met menselijke eigenschappen behepte geesten bang te maken.

Het oorspronkelijke doel der klokken was dan ook van zuiver praktischen aard, vandaar dat zij ook geluid werden bij brand en storm. En, immers, in beide laatste gevallen diende oorspronkelijk de klok niet om de menschen bijeen te roepen, maar om de booze machten af te weren, juist zoals bij den aanvang der godsdienst-oefening het klokgelui van ouds niet de bedoeling had tot de menschen te roepen „Kom, kom!” maar tot de kwade geesten „Ga, ga!”

F. W. DRIJVER.

Wat is instinct?

door

C. BINGHAM NEWLAND.

(Vervolg).

HIER blijft ze den heelen broedtijd, tot de jongen vlug zijn opgesloten, terwijl het trouwe mannetje dag in dag uit alles brengt wat ze aan voedsel noodig hebben, en het keurig door de spleet reikt. Is het tijd, dan wordt de muur der gevangenis door het mannetje uitgebikt en komt het heele gezelschap voor den dag. Men zal zien dat de snavel van den neushoornvogel een prachtige gewijzigde vogelbek is, ongetwijfeld juist voor het doel bestemd om de stevige stof, waar de muur uit gemaakt is, stuk te hakken. Alle neushoornvogels, er bestaan verscheiden soorten van, hebben eigenaardige snavels, die geheel buiten verhouding tot hun lichaam lijken en sterk aan een houweel doen denken.

Men beweert van den neushoornvogel, dat, als het mannetje onvoorziens een ongeluk overkomt tijdens het broeden, de burenen neushoornvogels in de behoeften van weduwe en weezen voorzien, en ze er als 't tijd is uitlaten.

Een Engelsche soort, de Boomklever (*Sitta Europaea*) heeft deze gewoonte ook, den ingang tot haar nest dicht te metselen, als het gat grooter is dan de omvang van haar lichaam. De bedoeling is dezelfde, dat wil zeggen: gedierte buiten te houden dat roofzuchtig van aard is.

Als zuiver natuurlijk bouwwerk is een vogelnest iets heerlijk moois. Laat ons eens een paar van deze „woningen niet met handen gemaakt” onderzoeken. Neem bijvoorbeeld het nest van de Staartmees (*Parus caudatus*), en zie hoe dit verrukkelijke maaksel bedekt is met varens, die in overeenstemming zijn met de omgeving, en hoe het van binnen met de zachtste veertjes gevoerd is om te zorgen dat de uiterst breekbare eitjes niet getikt worden tegen al wat er hard in den binnensten nestwand mocht voorkomen. Het geheel is bewonderenswaardig; — een der meesterwerken van de Natuur. Kijk nu eens naar de bouwmeestertjes zelf en zie dat kleine nebjje, het eenige werktuig dat gebruikt werd om dit prachtige bouwsel op te trekken, met wanden van mos en varens, doorweven van spinnweb. Ofschoon het een betrekkelijk groot nest is, staat het bouwmeestertje bekend als een der kleinste Engelsche vogels; maar wat een geest (onbewust) bewoont dit lichaampje! Het menscheijk vernuft met alle hulpmiddelen der wereld zou zoo'n bouwwerk niet kunnen maken en het zó'n veerkracht en stevigheid geven.

Wanneer ik de Wielewaal (*Oriolus galbula*) uitzonder, een zeldzaam bezoeker, is het Goudhaantje (verkeerd winterkoninkje genoemd) de eenige Engelsche vogel, die een hangend nest bouwt; en een mooi nest is het, zooals het daar hangt onder aan den tak van een sparreboom.

Hangende nesten vragen onze bijzondere aandacht, omdat ze naar een verschillend systeem gebouwd worden, eigenlijk juist anders om als een gewoon nest. Dat is te zeg-

Foto C. Steenbergh.

DE HAMPOORT TE GRAVE, BINNENZIJDE.

gen, een vogel die in de vork van een boom bouwt, begint zijn werk door grondstoffen in de holte te leggen en zoodra hij een grondslag heeft naar boven toe te werken; maar het hangende nest moet wel van boven begonnen worden en geleidelijk naar beneden toe voltooid. Het materiaal, waar het aan hangt, moet ook heel stevig en sekuur aan den tak bevestigd zijn, want het draagt het geheele maaksel plus 't gewicht van de moeder en haar eieren.

Het nest van de wielewaal is echter van betrekkelijk eenvoudig maaksel vergeleken bij sommige hangende nesten van uitheemsche soorten, die men eigenlijk in hun natuurlijke omgeving moet bekijken om ze werkelijk op prijs te stellen. Dan eerst zou men merken op hoe ongelooflijk vernuftige (dit is er 't eenige woord voor) en tegelijkertijd aesthetische wijze de natuur zich bij haar omgeving aanpast.

De duiven, die zelf van zeer oude afkomst zijn, hebben de primitiefste nesten. De voorouders van alle duiven nestelden in hollen en rotsspelonken, zooals nog de gewoonte is van de rotsduif (*Columba livia*), waarvan onze tamme duiven afstammen, en ook, maar niet zoo algemeen, van de kleine boschduif (*Columba oenas*). De laatste is echter meer naar 't open veld getrokken, ofschoon ze de gewoonte om op donkere plaatsen te nestelen nog gehouden heeft: hollen in boomen, of boven op oude kraaien-, valken-, eekhoornnesten enz., wanneer er sparretakken overheen hangen, die 't er donker maken. Nog een stap naar 't licht en we krijgen de

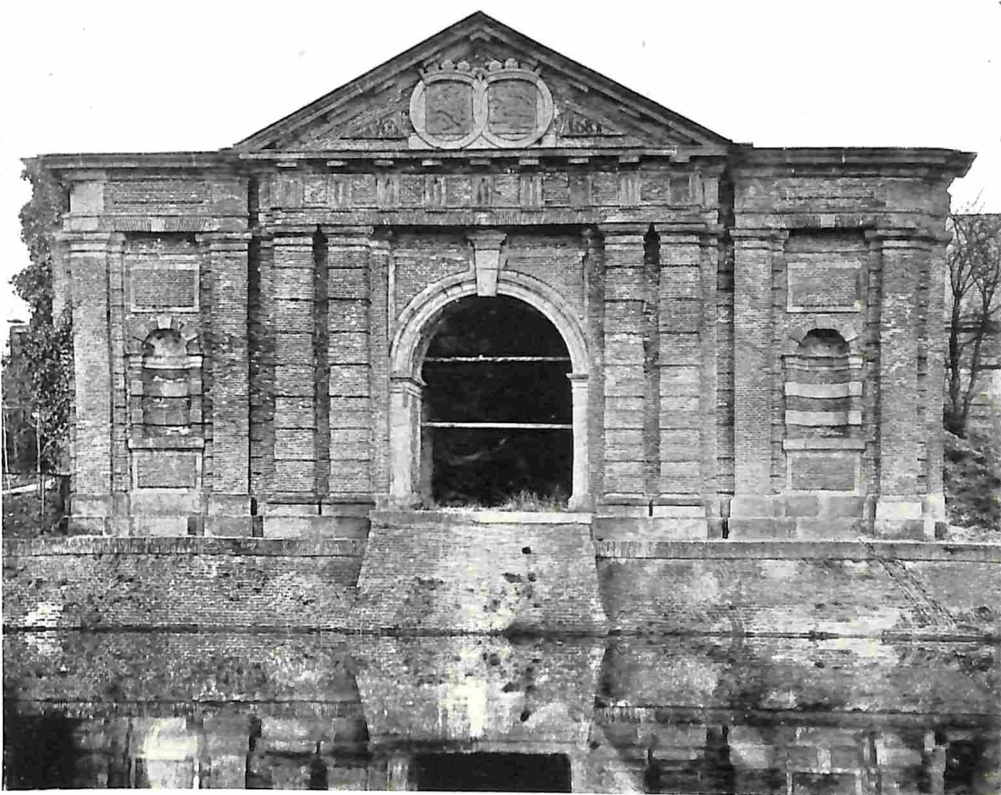

Foto C. Steenbergh.

DE HAMPOORT TE GRAVE, BUITENZIJDE.
IN HET FRONTON DE WAPENS VAN DE REPUBLIEK DER ZEVEN PROVINCIEËN
EN VAN GRAVE MET CUYK.

grootste Engelsche duif, de woudduif (*Columba palumbus*), die hetzelfde primitieve nest bouwt, maar open en bloot — niets dan wat takjes los uitgespreid, waardoor de twee witte eieren, gewoonlijk voorkomend bij vogels die in 't donker nestelen, zichtbaar zijn wanneer men er van onderen tegenaan kijkt. Maar het nest van de woudduif, al is het dan gebrekkig en los, schijnt te beantwoorden aan de bedoeling der natuur, te oordeelen naar de geweldige vluchten, die men na den broedtijd in veel streken aantreft. In dit geval was er geen wijziging noodig, maar er zijn veel vogelsoorten, die feitelijk niets dan takjes gebruiken en toch stevige, kunstige nesten bouwen; de ekster is er een voorbeeld van. De ekster heeft den roep dat zij een buitengewoon listige vogel is, en sommigen zouden zeggen: dit verklaart het knap gebouwde dak dat ze over 't nest maakt, waardoor de eieren mooi verborgen zijn en dat een bescherming biedt tegen roofers in 't algemeen. De ekster bouwt een nest afzonderlijk, zonder pogingen het te verbergen. Daarom is zoo'n bedekking noodzakelijker dan ze zou zijn, laat ons zeggen, voor den roek, die door burens omringd, minder van de buitenwereld te vreezen heeft, daar er altijd een zeker aantal vogels achterblijft om de roeken-kolonie te bewaken.

Wellicht de kundigste bouwmeester die slechts takjes gebruikt is de *Anumbius acuticaudatus* van Zuid-Amerika. Het nest van dezen vogel is zeker een wonder van stevigheid en vastheid, wanneer we 't weinig veerkrachtige der bouwstof in aanmerking nemen. Een voorbeeld van zoo'n nest kan men in 't Museum voor Natuurlijke historie, South Kensington zien. Tusschen de takjes ziet men einden ijzerdraad verwerkt, die, naar ik zoo zeggen zou, onnatuurlijk bijdragen tot de stevigheid van het nest. Men beweert dat de vogel herhaaldelijk de dwarsbalken van telegraafpalen als nestplaats gebruikt, en stellig hadden de vogels 't draad, er door de werklui achtergelaten, opgepikt en onbewust gebruikt. Dit wordt soms als een staaltje van groot verstand aangehaald.

HOOFDSTUK VIII.

VOGELEIEREN.

Onderscheiden zich de nesten der vogels in bouw en voorkomen, al naar de soort, ook hun eieren doen dit; zelfs zuiver witte eieren hebben eigenaardige verschenen. Men heeft te letten op de grootte van het ei, zijn vorm, den aard van den buitenkant der schaal (glad of ruw) en de hoedanigheid der witte kleur. Zuiver witte eieren worden, zooals ik gezegd heb, gewoonlijk op plaatsen gevonden waar geen licht doordringt, of zijn anders eieren van vogels wier voorouders op donkere plekken nestelden, zooals 't geval is met de duiven.

Van witte komen we tot effene getinte eieren, die van heel lichte schakeeringen overgaan in heldere kleuren, zooals 't vlekkeloos hemelsblauwe ei van den bastaard-nachtegaal. De lichtst getinte eieren (niet zuiver wit) zijn van watervogels. Men bedenke, dat sommige eenden in 't donker nestelen. De gewone wilde eend bouwt wel eens in een gat van een boom; de zaagbek heeft haar eieren in holen (konnijnholen) onder den grond. Het meerendeel der vogels legt echter alleraardigst gespikkelde, mooie eieren.

Nu rijst de vraag: waarom zijn vogeleieren zoo mooi geteekend en gekleurd? Als vogels geen nest bouwen, en hun eieren maar zoo op den grond of tusschen kiezel en steenen leggen, is de teekening ongetwijfeld een bescherming; maar hierdoor alleen: dat de stippels en vlekken, in verband met de omgeving genomen, den omtrek der eieren verbreken; de uitwerking zou hetzelfde zijn, indien de eieren slechts spikkels hadden, van welke kleur zijzelf dan ook waren. Er bestaan natuurlijk allerlei theorieën over kleur en teekening van vogel-

eieren. Bijvoorbeeld: Mr. E. Kay Robinson, de beroemde natuurkenner, bioloog, man van gezag op dit gebied, doet met 't oog op het ei van den bastaard-nachtegaal aan de hand, dat de reden waarom zijn eieren zoo helder gekleurd zijn, zoude wezen: ze moeten naar voedsel zoekende dieren tot waarschuwen: Een dier, zegt hij, bezig van lage struiken te eten, zal, wanneer het plotseling 't nest van een bastaard-nachtegaal ziet, schrikken van de diepblauwe eitjes en zijn gesnuffel daar op die plaats staken; zoo wordt het nest voor ongedagte gang behoed, terwijl het anders misschien naar beneden zou zijn gestooten. Dit denkbeeld is sommigen gevallen, en daar met het overleg der Natuur in sommige gevallen, verdient het wel over het van zoo'n man van gezag komt, verdient het wel overwogen te worden. Ik ben echter van meening dat deze voorstelling waardeloos wordt door het feit, dat de bastaard-nachtegaal zelden, zooal ooit, zijn nest op een plaats bouwt, waar het voor *grazende* dieren te bereiken is. Het nest van den bastaard-nachtegaal zit bijna altijd binnenin een doornstruik, een meidoornheg, een houtmijt of takkenbos; in alle geval op een plek, waar groote dieren er niet bij kunnen komen. Ik zou eigenlijk zeggen: als er een nest van een kleinen vogel werkelijk veilig voor overlast van grazende dieren is, dan is het dat van den bastaard-nachtegaal.

Het gezicht van een andere kleur dan groen, waar groen verwacht wordt, zou hoogstwaarschijnlijk dieren weerhouden op die plek een nader onderzoek in te stellen; tenzij het dier natuurlijk door nieuwsgierigheid werd aange trokken, maar dat is niet heel waarschijnlijk, waar 't om zooiets kleins als een vogelnestje gaat.

Ik ben van oordeel dat kleur en teekening van vogeleieren niet noodzakelijk een nuttige bedoeling hebben. Evenals de aangeboren sierlijkheid der vogels zelf, de lieflijkheid der bloemen, de verrukkelijke tinten van schelpen, de pracht van vlinderwieken en tallooze andere mooie dingen in de natuur, zijn zij louter schoonheidsuitingen van den Geest, die aan alles ten grondslag ligt.

Ofschoon men vogeleieren gewoonlijk thuis kan brengen door een eigenaardige teekening, kenmerkend voor de soort, loopen ze aanmerkelijk uiteen, zoowel wat de soort in zijn geheel betreft, als ook

de eieren door een enkel dier gelegd. Zijn misschien het meest verscheiden.

Ter opheldering van hen die mogelijk niet bekend zijn met de gewoonten van dezen zeevogel diene, dat de zeekoeten (*Uria troile*) in groote kolonies bij elkaar nestelen, in meer of minder toegankelijke plaatsen op de rotsen, en dat de eieren op de naakte rotsrichels worden gelegd. Elke vogel legt slechts één ei, maar dit is in vele opzichten merkwaardig. Om te beginnen is het zeer geweldig ei voor de grootte van den vogel; ook zijn vorm is eigenaardig. Men zal zien dat de spits heel dun uitloopt. Er zijn geen twee eieren precies hetzelfde; de spikkels en vlekken zijn in den regel zeer talrijk, ofschoon 't ook wel gebeurt dat een ei maar een paar stippen heeft en soms geheel effen is.

De reden voor den vorm van het ei der zeekoeten is duidelijk. Door het op een gladde tafel te leggen en er op te blazen, zal men merken dat het niet van plaats verandert, maar slechts om zijn as draait. Liggen ze dus open op de rotsen, dan heeft de wind weinig macht om ze van hun plaats te krijgen.

Dat de eieren zoo bijzonder zijn is, zooals ik gezegd heb, met een duidelijke bedoeling. De verklaring voor de ongelijkheid echter is lang niet zoo voor de hand liggend, ofschoon de oorzaak waarschijnlijk ligt in de bij elken vogel geheel eigenaardige afscheiding en verdeling der kleurstof.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

BIJ DE ST. ELISABETHSKERK TE GRAVE.